

APIE AISČIUS IR GINTARĄ

PUBLIJAUS KORNELIJAUS TACITO (APIE 56–APIE 117) „GERMANIJA“ (APIE 98)

Dešinysis Svebų jūros¹ pakraštys skalauja aisčių gentis, kurių papročiai bei apdaras kaip ir svebų², o kalba – artimesnė britų. Jie garbina dievų motiną. Kaip savo tikėjimo ženklą nešioja šernų atvaizdus. Tasai ženklas lyg ginklas ar apsaugos priemonė – sergsti nuo visko deivės garbintoją net ir priešų maišaty. Kardus vartoja retai, dažniau vėzdus. Duoninius javus bei kitus augalus augina uoliau negu tingūs germanai. Jie apieško ir jūrą; seklumose ir pačioje jos pakrantėje vieninteliai iš visų renka gintarą, jų pačių vadinamą *glesum*. Kokia jo prigimtis ir kaip jis atsiranda, jie, būdami barbarai, netyrinėjo ir nieko apie jį nežino. Juk gintaras ilgai išgulėjo tarp kitų jūros išmetamų daiktų, kol mūsų prabangos troškimas suteikė jam vardą. Patys gintaro nevartoja: renka tokį, kokį randa, parduoda neapdirbtą ir ima užmokestį stebėdamiesi. Tačiau nesunku suprasti, kad tai medžių sakai, kadangi jame neretai persišviečia įklimpę į skystį kažkokie vabalai ar vabzdžiai, kurie, skysčiui greit stingstant, taip ir liko jame.

Manychiau, kad tankių girių bei miškų, išskiriančių smilkalus ir balzamą, esama ne tik nuošaliuose Rytų vietovėse, bet ir Vakarų salose bei žemėse ir kad karštos saulės spindulių išspausti skysti medžių sakai teka į artimiausią jūrą, o smarkios audros išmeta juos į priešingą krantą. Jei gintaro savybes bandysi, prikišdamas prie jo ugnį, jis įsiliepsnos tarsi pušinė skala, skleidžianti riebią, kvepiančią liepsną, ir čia pat išsilydys, pavirs derva ar sakais.

Vertė Janina Mažiulienė

Baltų mitologijos ir religijos šaltiniai, parengė Norbertas Vėlius, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 1996, p. 145 – 146.

¹ Svebų jūra – Baltijos jūra.

² Svebai – germanų gentis, gyvenusi prie Baltijos jūros.

KARALIAUS TEODORIKO³ LAIŠKAS AISČIAMIS (APIE 523–526)

Šen ir ten jūsų pasiuntiniams keliaujant, sužinojome jus labai troškus su mumis susipažinti, kad, gyvendami Okeano⁴ pakraštyje, būtumėte susijungę su mumis širdimi. Malonus mums ir pageidaujamas noras, kad mūsų šlovė pasiektų ir jus, kuriems negalėjome perduoti jokių paliepiimų. Mylėkite jau pažintą tą, kurio uoliai ieškojote dar nepažinto. Mat tarp šitiek genčių numatyti kelią nėra lengvas noras. Todėl nuoširdžiai jus sveikindami pranešame, kad su dėkingumu priėmėme gintarą, kurį jūs atsiuntėte per savo pasiuntinius. Jie patvirtino, kaip buvo pasakyta ir jūsų pranešime, kad šią labai lengvą substanciją išplukdo jums atslūgdama Okeano banga, tačiau, kaip jis atsiranda, jūs nežinote, nors renkate jį savo tėvynėje kur kas seniau nei visi kiti žmonės. Kaip rašo Kornelijus⁵, atsiranda [gintaras] artimiausiose Okeano salose iš tekančių nuo medžių sākų (*succus*), kurie pamažu sustingo, kaitinami saulės, ir dėl to yra vadinamas *succinum*⁶. Taip iš to tekančio skysčio atsiranda švelni skaidri medžiaga, kuri tai spindi rausvai geltona, tai įsidega skaisčiai ugnine spalva. Nukritęs į arti esančią jūrą ir išvalytas nepaliaujamo bangų skalavimo, [gintaras] atplukdomas prie jūsų krantą. Dėl to nusprendėme, jog reikia jums tai pasakyti, kad nemanytumėte, jog mes ničnieko nežinome, mat jūs tikite, kad tik jūs žinote [apie tai].

Taigi dažniau aplankykite mus tais keliais, kuriuos atvėrė jūsų meilė. Mat visada yra naudinga santarvė su turtingais karaliais, kurie pasitenkina mažomis dovanomis ir visada už tai suteikia didesnį atlyginimą. Perdavėme jūsų pasiuntiniams žodžiu keletą nurodymų, kuriais skelbiame tai, kas [jums] turėtų būti malonu.

Vertė Eugenija Ulčinaite

Baltų mitologijos ir religijos šaltiniai, parengė Norbertas Vėlius, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 1996, p. 157.

³ Teodorikas (apie 454–526) – ostgotų karalius (nuo 474 metų), nugalėjęs ir nužudęs Italiją valdžiusį Odoakrą. Kaip Bizantijos imperatoriaus Zenono vietininkas valdė Italiją, Siciliją, Dalmatiją, dalį Panonijos ir kitas vakarų sritis.

⁴ Okeanas – Baltijos jūra.

⁵ Kornelijus – Publijus Kornelijus Tacitas.

⁶ Lotyniškai *succinum*, *sucinum* – gintaras.